

K32/27

S596 (48)

0-1b

AM 17/27

S. Naco

1/4

1b

Medicines used by Mfathla Ndebele.

Ditlhare.

1

Ditlhare tse dingwe tsa Basotho ke tsebe-dintlha, madi-a-phalane, lesunkwane, dira-ga-di-bonwe, mosunkwane, more-wa-sejeso, sa sekwata, le sebete, le motshotlho.

2 Tsebe-dintlha ke tlhaxe sa madi se epywa medi e lokwe sebgabiking go tshelwe metsi se apewe; fale se bidile motho a nne a se phoke. Fa motho a ripilwe ke madi ka mokgwatlha o tla epa medi ya tsebe-dintlha, le ya madi-a-phalane, a kopanya le mathuba-difala a apaya sa fufula a nna a aphoka metsana a sona. Gape-gape fa motho a tshwerwe ke gala kapa santlhoko o epa medi ya tsebe-dintlha a e thuge-thuge, a loke metsing e loelle. Fa e loeletse a nwe metsi a teng a le mantsi. Jaana fa a na a na le gala e ntsi o tla tlhatsa yona gala.

Madi-a-phalane a alafa madi a magole, se epiwa medi e kopangwe le tsebe-dintlha le yena mathuba-difala motho a se apeye a nne a fufutse a nwe. Fa motlha mongwe lenaka la monna la go thaga motse le phuphile, o epa madi-a-phalane a tswakantshe janong naka la gagwe e name le tiye gape. Madi-a-phalane go thwe ke pheko ya go tsosa ditlhare fa di robetse, ke pheko ya dingaka.

3 Lesunkwane ke tlhaxe sa mafatlhane a bana a Rakgokgoo, se mela fa meeding fela. Go epywa medi ya sona e fufutse, janong ngwana a se nwe gararo ka letsatsi pela dijo. Go thwe se bolaya diso ka mafatlheng a bana.

Dira-ga-di-bonwe ke tlhaxe sa go tsamaya maeto le go ira gore motho a ratwe ke Makgowa le batho ba botlhe. Go epiwa medi wa sona o tsengwe kgetseng. E tla re fale monna a tsamaile a fitlha mo tsela di arogang, a ntsha mudi wa dira-ga-di-bonwe a phura a kgwela ko pele le ko morago. Ka go ira jalo ke gore a se ke a kopana le maotlana a mmuso, a a kobe ka sona. Go thwe se phephisa motho ditlaello fa di ka tla. Fa monna a ya go batla tiro sekgoweng kapa a ya melatong o tsaya dira-ga-di-bonwe a sile medi a tseye

4 mafura a lekgoga a kopanye ka mmotlwa wa noko. Fa a se kopantse pila a se loke thekgwaneng. E tla re fale a lebile Makgoweng a kgotla fa go sona ka mmotlwa wa noko a tshasa dintshing tsa seriba sa matlho. Janong e tla re Makgowa a mmona a nama a mmitea a mo lwela ba mo naya tiro. Le fa motho a ya tshekong ya molato o tla ithe te-te ka sona fa dintshing, e tla re gola a bolela lekgotla la ema le yena le fa a na le molato. Go thwe ke tlhare sa makgowa fa go paka Mopuding ngaka ya Lerotsi le Radiponto ngaka ya Mongwato e agileng ga Dintshi. Go thwe dira-ga-di-bonwe se ira gore batho ba go bolelle le diphiri tsa bona.

5 Mosunkwane wa toba tse kgibidu ke tlhare tsa moimana fa go paka Lebakeng monna wa Matsila ya agileng ga Rantebu. Se ira gore mosadi fa a le seima a tle a bofologe pila. Go epiwa mudi wa sona mosadi a nne a o fufutse ka mora dijo ka metlha, se lokisa lela la tsala ya mosadi. Lesibana mmuna kwena monna wa Matsila ya agileng ga Rantshu o re mosunkwane o mogibidu ke pheko ya mebele. O re dingaka di o tswakanya le mafura a dinoga tse kgolo le tlhare tse dingwe, jaana e nne pheko ya mabele ya go kgaga tshimo bekeng sa baloi.

6 More-wa-sejeso ke tlhare se melang fa dithabeng tsa Metlhakeng. Motho o epa mudi wa sona a o kgatle-kgatle a loke ka phafeng kapa nkgwaneng a tshole metsi, ka moso a tseya lefetlho a fetlha, go tla tswa lefulo le le ntsi, jaana a le kokole a le phokise mona-sejeso. E tla re fa a phokile mona-sejeso a name a tlhatse, fa e le se sefsa se tla name se tswa sejeso. Ramapena mmuna pitsi monna wa Makakaba ya agileng ga Thuba-phafa a re se tlhatsisa sejeso fela e seng dijo.

7 Sa-sekwata ke tlhare sa go rekisa bojalwa fa Makeiseneng kapa fa metseng e megolo. Go epiwa mudi wa sona o maririnyana o omiswe, fale o omile pila monna o batla mafura a kolobe. E tlo re fale mosadi a irile bojalwa a se na go bo gamola monna a tsena a tshotse magala ka lebeyana a fitlhe a tshumelle more-wa sekwata fa teng a tswaletse ntlu pila. Fa a sa na go tshumella a tseye

mosidi wola wa setlhare a sile-sile a kopanye le mafura a kolobe. Janong a thome a tlotse nkgo ngwe le ngwe ya bojalwa e kgone a bula setswalo sa n+lu. Ka go ira jaana ke go phutha bareki ba bojalwa ka mosi wa setlhare se, ka mafura a kolobe ke go ba tlaetsa, ke gore
8 le fa bojalwa bo sa thaega bo se monate motho o tla nne a bo reke fela.

Sebete sona go thwe ke tlhare sa santlhoko. Fa e re motho a ja dijo di boye motho o tsaya sebete a kgatle-kgatle a loke ka metsaneng go loelle janong motho a nwe. Go thwe se phatlalatsa gala, fa motho a se na diretlo a bo a tlhatse yona gala. Le dikgomo di ya se noswa fa di bolawa ke santlhoko. Ke tlhare se melang Tsiditsane le ko lewokeng la Motlhabatse, le ko legononong la Mmathokana.

Motshotlho ke tlhare sa meno. Go epiwa mudi wa sona o lokwe tshisaneng e nang le metsi, e bediswe isong. Fa e sa na go bela e tla re fale se futhumala motho a nna a gupa metsi a sona
9 jalo-jalo a ntse a a kgwa. Se irwa jalo matsatsi a mararo se tshollwe go tsengwe se sengwe. Motho o gupa metsi a sona fale a le borutho e seng a fisa. Fa motho a le lesego se mo fodisa fa matsatsing a mane fela e name meno a fole.

Motang-tang wa dinoga fa o tswakantswe thola tsa morola ke tlhare sa motlhwa fa dintlung. Go kwa dithupana tsa motang-tang wa dinoga di kgatlwe mme go psatlwe dithola go tlhakantswe le metsi. Janong motho o tla tlotse mo godimo ga mabotana e re fa basadi ba kgopha ba kopanye le metsi a sona setlhare se. Go thwe se thibela motlhwa go namela ntlu.

10 More-kguri ke setlhare g se sengwe sa tlhogo. Fa motho a opywa ke tlhogo o tsaya kotana ya wona a ose isong. E tla re fale e kubella mosi a e ntsha a sunetsa mosi wa yona. Gape go thwe ke tlhare sa go tshollisa mala. Go ngapywa-ngapywa more-kguri go silwe, janong motho a nwe lebududu la teng ka metsi jaana setlhare se tle se mo tshollise thata se kgophe ka malang.

10 cont. 596

K32/27

4*

10 cont

Mosunkwane wa toba tse kgibidu mudi wa wona fa o tlhantswe le
maudi a mosi wa ntlwana ya mollo, le letswai o alafa morothwane
wa dikgomo le diruiwa tse dingwe.

END S.596